

2016-06-22

Ju2016/01712/L2

REMISSVAR SOU 2016:11 OLIKA VÄGAR TILL FÖRÄLDRASKAP

Familjerättsassocionomernas Riksförening (FSR) tackar för inbjudan att inkomma med remissvar. FSR har valt att fördjupa sig i kapitel gällande surrogatmoderskap, internationella instrument, assisterad befruktning och särskilda regler vid ett barns födelse i utlandet. I dessa delar av slutbetänkandet ställer vi oss i huvudsak positiva till utredningens förslag men vill här framföra våra tankar kring ämnet.

FSR anser att det är oerhört viktigt och positivt att utredningen beaktat frågan om barnets rättigheter och grundläggande mänskliga fri- och rättigheter som kvinnor tillerkänns i FN:s konvention om avskaffandet av all slags diskriminering av kvinnor.

Synen på familj och föräldraskap utmanas och ändras över tid. Det är positivt att det finns nya metoder, möjligheter och vägar till föräldraskap. Fler personer som vill ha barn och ofrivilligt varit barnlösa har fått möjlighet genom t ex assisterad befruktning för ensamstående.

När samhället på olika vis blir involverade i barnets tillkommande medföljer ett särskilt ansvar. Både genom att inte medverka till personer som uppfattas ha bristande omsorgsförmåga får hjälp att bli föräldrar och att de som blir föräldrar uppmuntras till att prata med barnet på ett bra sätt om dess tillblivande. Vår förhoppning är att barnkonventionen inkorporeras i vår svenska lagstiftning. Vi har redan inom det familjerättsliga området införlivat de principer som talar om förbud mot diskriminering, barnets bästa i främsta rummet, rätten till liv och utveckling och barns rätt att komma till tals och barnets rätt till information skulle även stärkas ytterligare.

Vi vill påtala vikten av att konventionsstaterna tar beslut om en entydig tolkning av barns rätt till sitt ursprung oavsett hur barnet har kommit till. Vi tänker att man behöver eftersträva en internationell samsyn när det gäller barnets rätt till sitt ursprung. Vi anser inte att rätten till att bilda familj går före barnets rätt till sitt ursprung.

Gällande genetisk koppling till föräldrarna vid assisterad befruktning. Utifrån den kunskap som finns gällande adoption så ser vi inte att kravet på att minst en förälder skall ha en genetisk koppling till barnet är nödvändig heller vid assisterad befruktning. Det är, såsom utredningen skriver, viktigt att barnet får relevant kunskap om sin bakgrund så även om den genetiska. Barnet får en biologisk koppling till den bärande modern men inte en genetisk koppling och detta är i sig inte annorlunda än vad som redan sker vid en äggdonation. Att upphäva kravet på genetisk koppling till någon av föräldrarna vid den assisterade befruktningen är en rimlig utveckling och det skulle underlätta för fler att bli föräldrar. Om det finns misstankar om att den eller de som söker för assisterad befruktning har en bristande förmåga att ta hand om ett barn ska behandling kunna nekas. Ett samtal med en beteendevetare tillsammans med de övriga intrycken personal får i samband med patientkontakten är en rimlig grund för den särskilda prövningen.

2016-06-22

Gällande surrogatmoderskap instämmer vi i slutbetänkandets ståndpunkt att detta inte skall tillåtas i Sverige i någon form. Det finns ett växande antal barn i Sverige som blivit till genom surrogatmödraskap i annat land. Det som i utredningen kallas för fertilitetsturism är idag ett faktum. Det finns en önskan att hitta gemensamma rutiner och former för hur dessa barn ska registreras när de kommer till Sverige och hur handläggningen av detta ska ske. Samtidigt finns det en stor variation i hur förhållandena ser ut i de olika fallen; om det finns en, två eller ingen genetisk koppling till de tilltänkta föräldrarna. Om faderskap och vårdnad kan fastställas innan barnet anländer till Sverige eller inte.

Utredningen föreslår vidare att myndigheten MFoF, tillsammans med andra berörda myndigheter, skall få i uppdrag att genomföra informationsinsatser gällande surrogatarrangemang i utlandet. Det låter positivt med mer information i frågan men det framkommer dock inte vilken information som skall ges och till vem.

Utredningen skiljer mellan altruistiskt och kommersiellt samt partiellt och fullständigt surrogatmödraskap. FSR tar avstånd ifrån handlingar där ”försäljning av barn” förekommer. Till detta räknar vi när transaktioner överförs i surrogatverksamhet eller till surrogatmödrar. Vi delar kommitténs uttalande om att surrogatverksamheten är en kränkning av ett barns rättigheter. Och vi hävdar liksom Europaparlamentet att det handlar om en kränkning av kvinnans kropp och ett utnyttjande av utsatta människor vilket i allra högsta grad strider mot de mänskliga rättigheterna. Vi ser även, såsom utredningen, att det även finns alltför många risker för barnet och surrogatmodern i ett sk altruistiskt surrogatmödraskap, t ex gällande kvinnans rätt till sin kropp, risk för påtryckningar, om någon part ändrar sig, fysiska komplikationer mm.

Det är som sagt inte en rättighet att bli förälder, men med de förslag som utredningen tagit fram finns möjlighet för fler av de som idag är ofrivilligt barnlösa.

2016-06-22**Familjerättssociomernas riksförening, Styrelsen****Anna-Lina Megitt och Myrna Nilsson**